

kih informiranja pa pogrešamo problemsko zastavljenost vprašanj narodnosti. Televizijo Koper lahko spremlja vsa Italija in še del Evrope, dočim v hrvaški Istri ne vidijo njenega programa.

Pomanjkljiva informiranost vodi do zaprtosti in pasivnosti pri reševanju narodnostnih vprašanj, kar se še vedno dogaja v hrvaški Istri, dočim je slovenska obala te pomanjkljivosti zadnja leta premostila (na primer »Primorske novice«).

Dvojezična toponomastika je na obalnem območju rešena z občinskim odlokom. Je pa prisotna težnja pripadnikov italijanske narodnosti, da bi starim mestnim jedrom vrnilo zgodovinsko poimenovanje ulic in trgov, ki je bilo po vojni spremenjeno.

Dejstvo je, da smo sprejeli najbolj napredna in demokratična načela za uveljavljanje položaja in pravic pripadnikov italijanske narodnosti. Ta načela sprejema in podpira celotna politična klima in javno razpoloženje. Toda od teh načel do njihovega doslednega

uresničevanja kot živega dela samoupravnih odnosov političnega sistema z vsemi političnimi prizadevanji in tudi bitkami za konkretizacijo in proti posameznim nerazumevanjem ali celo odporom, nismo še v celoti uspeli in našli ustreznih instrumentov in organizacijskih oblik, ki bi bile v vseh celicah družbenega življenja vsebinsko in akcijsko zajete. Še premalo je zakoninjena zavest, da so narodnostna vprašanja in odnosi v prvi vrsti obveznost večinskega dela in vseh naprednih socialističnih sil ter njihovih dejavnikov.

V razvoju in še posebej planiranju družbeno-ekonomskih osnov in struktur na narodnostno mešanem območju, ni zajeta narodnost kot sestavni del tega razvoja in kot dejavnik, ki ga je treba upoštevati in razvijati, ne samo zaradi njene ohranitve, pač pa tudi zaradi nadaljnje bogatitve družbeno-ekonomskega razvoja. Brez te zahteve je tako rekoč nemogočen preprečevati tendence asimilacije, ki je tudi posledica hitrejšega ekonomskega razvoja.

ZGODOVINA IN ZGODOVINSKA VEDA OB SLOVENSKI ZAHODNI MEJI V LETU 1988

BRANKO MARUŠIČ

Tudi v letu 1988 je delo na raziskovanju zgodovine in pri predstavljanju teh raziskovanj potekalo po vzorih in v ritmu, ki so ga nakazala predhodna leta. Ta zapis opozarja na nekatere dogodke in na razmere, ki jih je ustvarilo leto 1988 predvsem na območju Goriške in Trsta, pri večinskem narodu in pri slovenski manjšini.

Dogajanja so v prvi vrsti označevali izidi publikacij, zgodovinskih monografij, periodike in priložnostnih edicij. Nekatere objave so že ob izidu naletele na veliko publiciteto, druge pa so, kljub svojemu namenu in pomenu, komajda vznemirile javnost. Predstavitve knjige *Srbi u istoriji Trsta* (Beograd 1987) 8. februarja v Trstu je privabila več uglednih predstavnikov srbske javnosti. Knjiga, ki sta jo napisala Giorgio Milosевич in Dejan Medaković je izšla tudi v italijanščini (daljše poročilo je objavil Primorski dnevnik 4. 3. 1988). Najpomembnejša monografija o Trstu pa je zagotovo knjiga Elia Apiha *Trieste*, ki je izšla leta 1988 pri založbi Laterza v Bariju v okviru zbirke *Storia delle città italiane*. Apihovo besedilo dopolnjujeta v knjigi še prispevka Giulija Sapellija in Elvia Guagninija (o knjigi sta na primer poročala Primorski dnevnik 13. 4. 1988 in Primorska srečanja 87-8/1988, str. 677—681). V začetku meseca maja so Trstu predstavili knjigo arhitektov Fulvia Caputa in Roberta Massierija *Trieste e l'impero* (založba Marsilio iz Benetk); delo govori predvsem o urbanističnem razvoju Trsta v 18. stoletju. Angelo Filipuzzi je v

knjigi *Trieste e gli Asburgo. Meditazioni fuori tempo di un mitteleuropeo italiano* (Videm 1988; v knjižni zbirki *Civiltà del Risorgimento* založbe Del Bianco) prikazal podobo Trsta od 1382 dalje. Knjiga Ettoreja Guerrinija *Curiosità triestine* (o tržaških ulicah in trgih) je izšla leta 1988 že v drugi izdaji.

Sredi leta 1988 je izšel turistični vodič po Trstu (založba Ippogrifo, pokrovitelj tržaška letovišcarska ustanova), pri tržaških Slovencih ni naletel na ugoden odmev. Tržaška problematika je seveda vključena tudi v monografijo o deželi Furlaniji-Julijski krajini, ki jo je pripravil Touring club italiano (predstavljena je bila v začetku novembra v vili Manin pri Passarianu). Deželo kot celoto obravnava tudi knjiga *Quarant'anni di elezioni nel Friuli-Venezia Giulia* (1—3); objavlja volilne rezultate od leta 1948 naprej. Knjigo sta 11. maja predstavila v Trstu predsednik deželne odbora Adriano Biasutti in predsednik deželnega sveta Paolo Solimbergo. Novejšo zgodovino takojimnovane Julijske krajine je v knjigi *Senza pace. L'incerto confine orientale italiano in trent'anni di storia (1915—1945)* označeval Franco Stefani, zdravnik iz Tržiča (Monfalcone). O furlanski zgodovini piše knjiga (kollektivno delo) *Storia della società friulana* (Tavagnacco 1988). Tržaško slovensko in italijansko javnost pa je še vedno zanimalo delo ameriškega univerzitetnega profesorja Jamesa Davisa *Rise from Want. A peasant Family in the Machine Age* (Philadelphia 1986). Knjigo so predstavili že 14. maja 1987 v Sesslanu ob nav-

zočnosti avtorja, ki je nato o knjigi govoril še v tržaškem Društvu slovenskih izobražencev (25. 1. 1988). Toda prej kot Slovenci (slovenski prevod najavlja Slovenska matica) so se za prevod knjiga o družini Žužek iz Vižovelj odločili Italijani. Sredi leta je izšel z naslovom *Carso — Riscatto della povertà* pri goriški založbi Editrice Goriziana. Isti založnik je v drugi izdaji objavil prevod poročila s soške fronte (prva svetovna vojna) *Isonzo-front* dunajske novinarke Alice Schalek (prva izdaja prevođa l. 1977) ter prevod monografije Tibora Simanya o Ferdinandu I habsburškem (to delo je bilo javno predstavljeno v Gorici 5. 12. 1988).

Proti koncu leta je naletela na velik javni odmev knjiga o preiskavah in o procesu v zvezi z delovanjem taborišča Rižarna — *San Sabba. Istruttoria e processo per il Lager della Risiera* (založba Mondadori iz Milana). Knjigo je izdalo vsedrjavno združenje bivših deportirancev in je delo skupine avtorjev (G. Fogar, E. Colotti, G. Marinucci, G. Maris, V. Tavčar, A. Scalpelli). Knjigo sta predstavila v Trstu 17. 11. 1988 profesorja Elio Apih in Jože Pirjevec (razmišljanje slednjega je objavil Primorski dnevnik 30. 11. 1988).

V Trstu je imela veliko obiskovalcev predstavitev (12. 5. 1988) knjige rimskega rabina Elia Toaffa *Perfidi giudei, fratelli maggiori*, sicer ne posega v lokalno tržaško zgodovino, pač pa splošneje govori o judovski problematiki, ki je še vedno močno netilo za mnoge javne razprave v italijanskem prostoru. S tem v zvezi je omeniti simpozij o antisemitizmu ob petdeseti obletnici rasističnih zakonov; v dneh 8. in 9. novembra ga je v Gorici pripravila goriška pokrajinska uprava v sodelovanju z Deželnim inštitutom za zgodovino odporništva iz Trsta.

7. junija je v Gorici krajevna Lega nazionale predstavila publikaciji Egona Lodattija *Il Goriziano G.I. Ascoli ed il suo tempo* ter Roberta Spazzalija Gorizia 1946—1948. Album di Ricordi storici. Lodatti je tudi avtor brošure *La vittoria del 1918*. V Gorici so 4. novembra predstavili tudi fotografski album *Ricordi di guerra*, v njem je objavljenih 173 fotografiji nastalih na soški fronti (1916). Knjigo sta izdala goriška pokrajinska uprava in pokrajinski muzej v Gorici. Ta muzej je tudi sodeloval pri izdaji knjige Sergia Tavana *I monumenti fra Aquileia e Gorizia (1856—1918)*, objavlja zanimivo fotografsko gradivo o kulturni dediščini v Posočju (delo je bilo javnosti predstavljeno 14. 12. 1988). 20. decembra so v Tržiču predstavili knjigo Furia Bianca *Monfalcone e il territorio, alle origini dell' industrializzazione*. Sredi poletja so v Tržiču odprli razstavo ob osemdesetletnici tamkajšnje ladjedelnice. Zaradi velikega zanimanja bralcev so se v Gorici odločili za ponatis priročnika Marie Rosa de Vitis in Luciana Spangherja *Conosciamo Gorizia* (prva izdaja 1987), knjiga v poljudni obliki seznanja bralce z Gorico in njeno preteklostjo. Iz videmske založniške dejavnosti pa je treba omeniti posebno prilogo tednika *La vita cattolica* z naslovom *Chiesa e culture in Friuli*, Diulia Corgnallija *L'ultimo Friuli. Dieci anni di storia friulana* (založba La Nuo-

va Base) in *Il fantasma di Angelo Vivante* (izdal furlanski inštitut za zgodovino odporništva). S tem pa seveda seznam furlanskih objav ni izčrpan.

V historiografska prizadevanja večinskega in seveda predvsem matičnega naroda se je vključevala tudi slovenska manjšina. Priročnik Marjana Pertota *Bibliografija slovenskega tiska v Argentini 1945—1987* (izdaja revije Mladika) nosi sicer letnico 1987, a je izšel in bil predstavljen javnosti na začetku leta 1988. Leta 1988 je izšel tudi slovenski prevod leta 1986 v italijanščini izdane knjige župnika Maria Gariupa v Ovčji vasi v Kanalski dolini (*Ovčja vas — Valbruna. O ljudeh in dogodkih alpske vasice v Kanalski dolini*). Avtor knjige je na predstavitvi v Trstu 5. decembra povedal, da ima pripravljeno za tisk knjigo o župnikih v Ukvah.

Najpomembnejše zgodovinsko delo, ki je izšlo pri Slovencih v Italiji leta 1988 je gotovo zajeten zbornik *Doberdob včeraj in danes*. Uredil in deloma napisal ga je Marko Waltritsch, od srede leta 1988 odgovorni urednik Primorskega dnevnika. Doberdobski zbornik obsega preko petsto strani in v njem sodeluje 12 avtorjev. Ob tem je še napisati, da je Marko Waltritsch avtor knjige v italijanščini *Le case rurali friulane dalla loro costituzione al fascismo* iz leta 1987.

Konec leta je izšla knjiga Vida Vremca *Pinko Tomažič in drugi tržaški proces* v sozaložništvu koprške založbe Lipa in Založništva tržaškega tiska. Tržaški tisk, ki je največja založniška ustanova med slovensko manjšino v Italiji, je konec leta izdal tudi svoj vsakoletni almanah *Jadranski koledar*, med koledarskimi knjiga iste založbe je tudi delo Scipia Slataperja (1888—1915) *Moj Kras*. Knjiga je sicer literarna, vendar je eden izmed pomembnih mejnikov, ki začitujejo odnos Italijanov do Slovencev skozi dogajanja zgodovine (malo pred slovenskim je izšla Slataperjeva knjiga tudi v nemščini). Če še ostanemo pri Slataperju omenimo, da so stoletnici njegovega rojstva namenili Italijani pa tudi Slovenci pomenljivo pozornost (Primorski dnevnik 14. 7. 1988). Tržaška univerza je pripravila posvet posvečen Slataperjevemu delovanju. Srečanje se je v dneh 9. in 10. septembra odvijalo v Trstu in Gorici.

Med slovenskimi objavami pa je potrebno omeniti še koledar in knjižno zbirko za leto 1989 Goriške Mohorjeve družbe. Poleg koledarja sta v zbirki posebno pomembna 14. snopič *Primorskega slovenskega biografskega leksikona* ter prvi del spominov Miloša Vauhnikarja (1895—1983) *Pe-fau*. Več domoznanskega gradiva prinaša tudi zbornik Jamarskega kluba Kraški krti, zasnovan je dvojezično. Le v italijanščini pa je izšla knjiga Egidia Scaunicha *Convalli del Natisonne*, eno izmed kar lepega števila del o nadiških dolinah.

V Trstu so Slovenci imeli še nekaj knjižnih predstavitev, tako so predstavili knjigo o idrijski realki (v Narodni in študijski knjižnici 24. 6. 1988) in kolektivno delo o zgodovini koroških Slovencev (v Društvu slovenskih izobražencev 10. 10. 1988). Ta prireditvev je sodila v okvir 3. koroških dnevov, ki se odvijajo z

namenom zbliževanja slovenske manjšine v Avstriji in Italiji. V okviru te akcije je bila 13. oktobra v goriškem Katoliškem domu diskusija *Koroški Slovenci v času nacizma*, sodelovali so Kristo Srienec, Janko Urank, Marija Olip in Lovro Kaselj.

Beneški Slovenci so v letu 1988 dobili svojo prvo revijo *Studenti* (Sorgenti), ki se očitno ne bo izogibala zgodovinskim temam. Revija izhaja v Čedadu in jo izdaja istoimensko društvo.

Veliko pozornost so negovalci zgodovinske vede namenili tudi organizaciji strokovnih sestankov in predavanjem. Največji tovrstni dogodek je bilo gotovo mednarodno srečanje o prvem goriškem nadškofu Karlu Mihaelu Attems, pripravila sta ga goriški Istituto di storia sociale e religiosa ter prav tako goriški Istituto per gli incontrui culturali mitteleuropei. V častnem odboru prireditve so bile ugledne osebnosti iz Italije, Jugoslavije in Avstrije, podobno sta bila sestavljena tudi častni strokovni in mednarodni strokovni odbor. Uvod v jesenski simpozij je predstavljalo mednarodno srečanje 8. aprila 1988 na katerem so Gabriele De Rosa, Bogo Grafenauer, Grete W. Klingenstein in Luigi Tavano prikazali Attemsov čas. Istočasno je prireditelj predstavil prvi zbornik uvodnih razprav za jesenski simpozij (zbornik je deloma trojezičen). Drugi del Attemsove počastitve je bil med 6. in 8. oktobrom prav tako v Gorici. Attemsa je z različnih vidikov obravnavalo preko dvajset znanstvenikov iz Italije, Jugoslavije, Avstrije in Švice. Gradivo bo kasneje v celoti objavljeno. V okviru jesenskega simpozija so si udeleženci ogledali kulturnozgodovinske znamenitosti Vipavske doline (podoben izlet je goriški Inštitut za cerkveno in družbeno zgodovino za svoje člane opravil že 18. 10. 1967). K povedanemu lahko še dodamo, da je bil prvi Attemsov zbornik predstavljen tudi v Trstu, v društvu slovenskih izobražencev (6. 6. 1988), pa tudi v Ljubljani na Teološki fakulteti.

V Gorici se je kot pomemben nosilec zgodovinskih raziskav izkazal Inštitut za cerkveno in družbeno zgodovino. Poleg Attemsovega simpozija je pripravil seminar *Storia e didattica della storia. Nuove ipotesi del lavoro* (18. 11. do 16. 12. 1988), namenjen je bil v prvi vrsti šolnikom. V enem mesecu se je v petih rednih petkovih večerih zvrstilo deset predavateljev. Poslušalce so popeljali skozi starejša obdobja zgodovine v dvajseto stoletje; predavanja so bila zamišljena interdisciplinarno.

Gorica pa se je oddolžila tudi dogodkom prve svetovne vojne. Ob sedemdesetletnici njenega konca je goriška pokrajinska uprava skupaj s pokrajinskim muzejem pripravila pomladanski in jesenski cikel predavanj *1918—1988. Incontri e riflessioni*. V pomladanskem delu so se zvrstila štiri predavanja. Ferruccio Botti je govoril o generalih A. Diazu in L. Cadorni. Antonio Gibelli o miselnem svetu italijanskega vojaka med prvo svetovno vojno, Vergilio Ilari o totalni vojni, Camillo Zadra in Giacomo Viola pa sta skušala v vojnih dogajanjih najti malega človeka. V jesenskem delu je bilo pet predavateljev in sicer Mario Is-

nenghi, ki je govoril o historiografskih problemih, Giorgio Rochat, ki je svoje predavanje usmeril na razpravo o poslušnosti italijanskega vojaka, Giampiero Brunetta je govoril o vojni in njenem odmevu v filmu, general Pier Luigi Bertinaria je govoril o vlogi italijanske vojske v svetovni vojni in Umberto Carpi o mitu zmage v italijanski literaturi.

Prvi svetovni vojni je bil posvečen tudi simpozij *Il Veneto e la guerra 1915—1918* v Portogruaru (15. do 18. 9. 1988), na njem je profesor tržaške univerze Darko Bratina predstavil tudi problem posoških Slovencev. O podobnem je govoril v goriškem Kulturnem domu konec maja Drago Sedmak iz Goriškega muzeja v Novi Gorici. V Foglianu so 5. novembra 1988 odprli razstavo fotografij o prvi vojni. Trst se je vojne spomnil z okroglo mizo *Prva svetovna vojna skozi izkušnjo in zgodovinski spomin ljudi na Primorskem* (24. 3. 1988) v tržaški Narodni in študijski knjižnici. 24. oktobra, prav na obletnico pričetka kobarške bitke je bilo v Gorici mednarodno srečanje *1918—1988. Austria e Italia e fronte alla nuova storia*, udeležili so se ga trije avstrijski in dva italijanska poznavalca dogodkov prve svetovne vojne (E. Busek, A. Wandruszka, W. Zettl, G. Campanini in G. Cusattelli). Na srečanju, pripravila sta ga inštitut za srednjeevropska srečanja in občina Gorica, je bila predstavljena problematika avstrijsko-italijanskih odnosov v zadnjih sedemdesetih letih. Zaradi skromno odmerjenega časa razprava ni segla v globljo analizo. Dan pred srečanjem sta Gorico obiskala italijanski minister G. Santuz in avstrijski zunanji ministere A. Mock.

Trst je ponujal še večje obilje predavanj, okroglih miz in simpozijev. Omenili bomo le nekatere kot okroglo mizo o srednjeevropskem prostoru (5. 3. 1988), na katerem je slovensko stran zastopal prof. Ernest Petrič iz Ljubljane. Okrogla miza je nosila aktualne poudarke, vendar je iskala iztočnice v preteklosti; pripravil jo je krožek Che Guevara. Isti krožek je 14. aprila 1988 gostil člana vsedravnega vodstva KPI Alda Tortorella s predavanjem o Palmiru Togliattiju in o njegovem odnosu do Trsta ob predstavitvi zbornika Claudia Tonela *Rapporto con Trieste*. Tonel je za založbo Dedolibri pripravil podoben zbornik *Trieste così com'è* (1988). Zadnji dan novembra so se v tržaškem krožku Che Guevara spomnili Vittoria Vidalijsa, ob peti obletnici smrti. V tržaško kroniko sodi tudi omemba okrogle mize *Tito, Stalin in Zahod (1945—49); odnosi med Sovjetsko zvezo, Jugoslavijo, Italijo in njihov vpliv na mednarodno komunistično gibanje*. Pripravil ga je inštitut za slovansko filologijo filozofske fakultete univerze v Trstu 22. oktobra 1988. Okroglo mizo je vodil dr. Jože Pirjevec, jugoslovansko stran je zastopal prof. Dušan Nečak. Mimo zgodovine niso mogli niti 23. študijski dnevi Draga '88 (Opčine 2. do 4. 9. 1988), na njih je z izrazitim zgodovinskim predavanjem nastopil Joško Pirc iz Rima. Govoril je o življenju in delu dr. Antona Mahničarja. Ob študijskih dnevih je izšel zbornik predavanj *Draga '87*.

Vsaj še dva simpozija v Italiji sta bila povezana s slovensko zgodovino. V Rimu se je med 19. in 23. septembrom 1988 odvijalo vsakoletno srečanje v organizaciji Slovenske teološke akademije iz Rima. Posvečeno je bilo škopskemu škofu Janezu Gnidovcu (1873—1939). V Benetkah (12. do 13. 12. 1988) pa so nekatera predavanja na znanstvenem srečanju o kulturah Veneta in Slovenije *Dve kulturi za jutrišnjo Evropo* posegla tudi v zgodovino (Vasilij Melik, Milica Kacin-Wohinz). Oglejski simpozij o škofu v Ogleju sv. Kromaciju (23. do 25. 9. 1988) je bil prirejen v spomin na tisočšestletnico pričetka njegovega škofovanja (leta 388).

Bilo je še nekaj jubilejev, ki so pobudili objave in strokovna srečanja. V Mačkoljah pri Trstu so ob 90-letnici domačega društva Primorsko izdali posebno brušoro (urednik Boris Pangerc). V Dolini pri Trstu so se spomnili 110-letnice tabora (1878), v Trstu 100-letnice Ciril-Methodove šole (izšla posebna brošura), v Sovodnjah in Doberdolu krajevnih hranilnic in posojilnic. V Gorici so 20. novembra počastili 120-letnico goriškega telovadnega društva, ki je imelo pomembno vlogo v političnem življenju goriških Italijanov. V Trstu so se spomnili 130-letnice rojstva dr. Juliusa Kugyja, v Sovodnjah pa so 4. novembra proslavili 100-letnico rojstva pesnika in publicista Petra Butkoviča-Domna.

Naš zapis bi bil nepopoln, če ne bi omenili še nekaterih dogodkov. Med 15. in 23. novembrom je tržaška narodna in študijska knjižnica pripravila seminar o arhivistiki. Na njem so predavali arhivisti iz Slovenije in iz Trsta. Goriška pokrajina je v letu 1988 prvič podelila nagrade za pisce umetnostnozgodovinskih del, za prevajalce iz nemščine in za pisce literarnokritičnih esejev. Nagrade, ki so bile podeljene 7. maja nosijo imena po Antoniu Morassiju, Ervinu Pocarju in Biagiu Marinu. Prejeli so jih Giuliano Briganti iz Rima, Bruna Bianchi in Giancarlo Mazzacurati iz Neaplja. V letu 1988 so s pospešenim tempom potekala dela na razstavi o Langobardih, odprta naj bi bila leta 1990. Pri Italijanih in Furlanih je na velik odmev naletela razstava furlanske književnosti v Goriški knjižnici v Novi Gorici (oktober). V krogih slovenske manjšine je naletela na prijeten odmev vest, da je prof. Jože Pirjevec prejel nagrado Kidričevega sklada

za svojo knjigo *Tito, Stalin in Zahod* (1987). Povsem zaprtega značaja je bil kolokvij o problemih vladanja Avstro-Ogrske v devinskem gradu (13. do 15. 10. 1988), ki ga je organiziral inštitut za evropske študije iz Ženeve. Tudi leta 1988 so se odvijali oglejski študijski dnevi, ki zberejo vsako leto vrsto arheologov; letošnje srečanje (23. do 28. aprila) je bilo že 19. po vrsti. 3. julija je bil v Tipani, v zahodni Beneški Sloveniji, posvet o tipanskem narečju; 11. in 12. novembra pa so na pobudo Furlanskega filološkega društva v Vidmu razpravljali o furlanski toponomastiki. S tem v zvezi pa je vredno omeniti izid dvojezične knjige *Materiali IV* Jeana Baudouina de Courtenaya; prinaša gradivo, ki ga je pisec zbral v nadižkih dolinah leta 1873. V knjigi je bilo prvič objavljeno. Objavo je oskrbela Liliana Spinozi Monai, komentarje pa je prispeval Milko Matičetov. Delo je bilo predstavljeno v Špetru Slovenov (15. 11. 1988), v Čedadu (23. 11. 1988) ter v Ljubljani.

Za konec pa še nekaj drobnih, a zato nič manj pomembnih vesti. Avgusta 1988 so v Gorici porušili stavbo nekdanjega Alojzijevišča, dolga desetletja je nudila dom slovenskim srednješolcem. 17. junija je umrl v Gorici dr. Dorče Sardoč, antifašist in pisec knjige spominov *Tigrova sled* (1983). Umrla pa sta tudi komandant italijanskih garibaldincev Mario Fantini-Sasso (roj. 1912) in Vincenzo Fontanot, zadnji od treh bratov, antifašistov.

Obseg tega nepopolnega poročila bi lahko razširili z navajanjem vsebine nekaterih periodičnih publikacij (zlasti domoznanskih in zgodovinskih), ki na Goriškem, v Trstu in Furlaniji bolj ali manj redno izhajajo (Studi Goriziani, Il territorio, Memorie storiche forogiuliesi, Qualestoria, Quaderni giuliani di storia, Storia contemporanea in Friuli, Archeografo Triestino, Sot la nape, Ce fastu? Aquileia nostra, Forum Iulii itd). Tem izdajam se je v l. 1988 pridružila nova revija *Alsa* s podnaslovom *Rivista storica della Bassa Friulana Orientale*, izhaja v kraju Cervignano del Friuli. V tem pregledu tudi niso zadostno prikazane razmere na Furlanskem. Vključitev tega prostora bi nedvomno zaokrožila pogled na celoto dogajanj na področju proučevanja zgodovine v deželi Furlaniji-Juljski krajini.

